אין געוועב
IN GEVEB A JOURNAL OF YIDDISH STUDIES

The Birds of the Square

by **Sholem Asch**, translation by Sima Beeri and Barry Burland

In geveb: A Journal of Yiddish Studies (February 2026)

For the online version of this article:

[https://ingeveb.org/texts-and-translations/the-birds-of-the-square]

די טויבן פֿון סקווער

The Birds of the Square

Sholem Asch
translated by Sima Beeri and Barry Burland

Introduction: "The Birds of the Square," a short story by dramatist and novelist Sholem Asch, is presented here in the version published in Warsaw in 1924. Framed by a depiction of the scrappy denizens of Trafalgar Square, it describes two Jewish immigrants finding a way to make a living on their own terms, as streetwalkers in London. The story takes a sympathetic view of the societal pressures that forced young women from their birth communities in Eastern Europe. It also examines, realistically but empathetically, the economic and sexual exploitation that they encountered in interwar England.

Historians have noted that Asch's contemporaries reached something of a moral panic about the involvement of Jews, particularly young Jewish female immigrants, in prostitution.[1] Amongst his contemporaries, Asch was neither the first nor the only one to write about the issue. Sholem Aleichem's short story "Der mentsh fun Buenos Aires" (1909),[2] for example, has to be read in the context of women being forcibly trafficked to Argentina. In the story here, Asch introduces the young women as rational, autonomous actors who reject the drudgery, difficulty, poverty, and harassment of workshops and their owners in the East End in favour of sex work in the more glamorous, and remunerative, surrounds of the West End. Indeed, Asch repeatedly uses the word באַשעפֿטיקונג (basheftikung), that is, an occupation or employment, to describe what they do and to acknowledge its remunerative value. This theme, and this perspective, is a thread in Asch's infamous play, *Got fun nekome* (1907). It is noteworthy that it is the female characters—both of the two central women, Rosa and Dusha, but also the minor female characters around them—that have personality and agency in the story. The men are caricatures, merely foils for the exploits of the women.

Although he was based in Warsaw in the early 1920s, Asch travelled widely and spent several weeks in London in the spring of 1922 (possibly in conjunction with the performance of *Got fun nekome* there in the early 1920s).[3] This story was written that year and first published shortly afterwards in the *Forverts* in August 1922. It

---

[1] See, for example, "'Protecting the Jewish Daughters': Mass Migration, Trafficking, and the Crisis of Traditional Jewish Society, the 1880s–1914," *Gal-Ed Journal: On the History and Culture of Polish Jewry* 26 (2021), 15–39.

[2] "The Man from Buenos Aires" is one of Sholem Aleichem's *Railroad Stories*. It is available in English in *Tevye the Dairyman and the Railroad Stories*, trans. Hillel Halkin (Schocken Books, 1987).

[3] See the memoirs of Moysheh Oyved who, it seems, spent much of that time with him. Oyved, Moysheh, *Visions and Jewels* (Ernst Benn Limited, 1925), 104–111. In the version of the memoirs published in Yiddish 1931) וויזיאָנען און איידעלשטיינער) see 87–92.

was later republished in December 1923 in the *Nayer haynt*.[4] These versions differ slightly from the version we have chosen to present here—the last edited one—from a collection of Asch's short stories, *Naye ertseylungen*, by the Kultur-lige in Warsaw in 1924. Such original publication in installments, and republication with further editing along the way, was commonplace at the time, especially for a popular author such as Asch. In one instance, however, we have used the 1922 text, since there appears to be an error in the grammar and the sense of the 1924 text.

Despite Asch's time in London, however, he seems only passingly familiar with the city: His name for Trafalgar Square (in the original Yiddish) is Admiral's Square; his description of the National Gallery recalls more correctly the façade of the British Museum (which is some distance away). It would have been much likelier that streetwalkers would have congregated around Piccadilly Circus (which is adjacent to what was the Café Royal, one of the locations mentioned in the story), but that area is not quite so well known for its pigeons as Trafalgar Square.

We suspect that some of Asch's obfuscation may be deliberate. Asch's choice to portray this site, with its particular characters, is notable in its departure from more well-known Yiddish imaginaries of London. We look here to the history of the Jewish East End of London, as studied by one of the translators, Sima Beeri,[5] and more recently by the historian Vivi Lachs.[6] The original sources cited in that scholarship were published in and focused on the central districts and community institutions of Jewish London. This story, on the contrary, looks at its margins: young women who work far away in the West End and do not (and cannot) speak of that work back home. Indeed, the few glances we get of the East End are anything but complimentary. Asch is careful to let the readers see, and hear, the perspective of his protagonists.

Sensitive to Asch's choice of locating the story in London, and his centering of the young women, we have chosen to render it in a largely British English register. We note two aspects where Asch is clearly familiar with that language, which he would have heard in London. First, Asch uses (and highlights by quotation marks, which we have retained in appropriate instances) many professional words that such young women would likely have used, whether speaking English or even assimilating English into their Yiddish conversation, such as "gentlemen"and "by appointment." Second, Asch is sensitive to the accents and grammatical infelicities they would have retained, which we too have placed in quotation marks, as in the original, but with spelling that copies Asch's reproduction of their mode of speech: "steh-dee kostomer" [steady customer], "soh-sai-eh-ti" [society].

We, the translators, enjoyed collaborating. We found it particularly useful that one of us, Sima Beeri, is a native Yiddish speaker, and the other, Barry Burland, a native

---

4 Available at https://www.nli.org.il/en/newspapers/hyt/1923/11/30/01/article/42.

5 Sima Beeri, "Anglo-Jewish Culture in Anglo-Jewish Newspapers 1920–1930" (MA diss., Jewish History and Culture, Dept. of History, University of Southampton, 1999). Much of this work has been published as Sima Beeri, "Volkskultur in der anglo-jüdischen Presse (1920–1930)" in *Die jüdische Presse im europäischen Kontext, 1686–1990*, ed. Susanne Marten-Finnis and Markus Winkler (Edition Lumière, 2006), 235–245.

6 Her most recent work, in collaboration with Barry Smerin, is a collection of translations of "felyetons" (feuilletons): *East End Jews: Sketches from the London Jewish Press* (Wayne State University Press, 2025).

(British) English speaker; we were therefore immediately able to understand the idiomatic use of many phrases and convey them similarly in the equivalent translation. For example, זיי וועלן זיך שוין אַן עצה געבן אָן אונדז: the words are comprehensible (“They can find a solution without us”) but make much more sense as “They’ll manage without us.” Moreover, generally throughout the story, Asch has used the terms די ייִנגערע and די עלטערע for the two women. We have generally translated that as “the younger one” and the “older one,” despite those phrases sounding a little clunky; in the Yiddish, to our ear, the usage is similarly stilted. While the errors and infelicities remain our own, we would also like to thank, especially, Barry Smerin, who had many helpful suggestions on the translation, as well as the editors of *In geveb*.

A final note on birds: Asch seems to have been fascinated all his life by pigeons, or at least their use as a metaphor. His later novel *East River* (1946) begins with an extended discourse on the birds and their fanciers in the Lower East Side of New York. We cannot say how Asch would feel about the pigeons no longer being in Trafalgar Square; some years ago they were deemed a nuisance, feeding them was prohibited, and, most effectively, a hawk was brought to live in the square and scare them away.[7] The present translators have no information about the situation after sunset.

---

[7] See, for example, the answer of the Mayor of London to a question posed in meeting of the London Assembly, available at https://www.london.gov.uk/who-we-are/what-london-assembly-does/questions-mayor/find-an-answer/trafalgar-square-pigeons.

The Birds of the Square
by Sholem Asch

I

Pigeons have flocked to London's beloved Trafalgar Square since time immemorial. Under the gaze of Admiral Nelson, erect on his column, they build their homes high up in the cornices of the National Gallery, the world-famous art museum bordering the square, where Greek gods and goddesses are carved grandly in stone. The pigeons are not bothered by the gods; they make their nests among them. They've even settled under the hat of the great admiral himself, the national hero, whose broad epauletted shoulders make a comfortable resting place after a frenzied day.

The pigeons took up residence in the square many moons ago. They are so used to city life that they don't shy away from people. They have learned to eat out of the hands of adults and of children whose mothers bring them to the square carrying breadcrumbs to feed the birds. Some loonies even collect money for the Trafalgar Square pigeons in their local churches and bring the birds their daily keep. The noise and clamour of the square are just background noise to the pigeons as they perch on benches and on engines of the hundreds of buses that rush around the square all day long. The birds chase each other between the wheels, fighting in droves over a crumb of bread; they alight on the pavement right in the throng, then fly back into the thick of the busy motor traffic. It seems that at any moment a pigeon will be run over, crushed beneath the wheels, trampled by the foot traffic. But it never happens that a pigeon is run over, crushed, trampled, or even grabbed. They are so experienced, so skilled in the daily hustle and bustle, that they outwit certain death and emerge, unscathed, from under the tyres.

Most of the pigeons were born and raised in the square. Their parents conceived them between the wheels of Zeus's chariot or under the shapely legs of Apollo, whose figures are sculpted on the Greek pediment above the portico of the square's royal museum. Others first saw the light of day in Admiral Nelson's hat or on the national hero's shoulders. Every now and then, one of the square's she-pigeons goes against the current and entices a he-pigeon from the country into the city. The country pigeon tries his best to join the square's pigeons in the city hubbub. Sometimes, he slowly adjusts to city life and learns how to survive between the car wheels. But in most cases, the bumpkins disappear. They either fly back to their towns or are found a few days later, squashed between the wheels of the buses. Sometimes, exhausted, out of sorts, they tumble from the Admiral's column, and their blood splatters onto the dusty marble of the pedestal below. No one notices, no one sees.

At dusk, when the sun begins to set far beyond the city (which the city dwellers only note when the street lamps are lit), the pigeons hide in their nests, taking refuge among the gods and goddesses on the pediment and in the large hat of Admiral Nelson. Then, birds of a very different feather make their appearance in the square: nocturnal birds in the shape of young women, wearing very elegant dresses with noticeably short skirts that reveal long graceful legs in flesh-coloured silk stockings and black Grecian shoes; from under high wide-brimmed hats adorned with lace, their black, sapphire, amber, and chestnut eyes cast seductive gazes at young and old.

Most of the young women roaming the square in the evening are local, like the pigeons, born on the square, raised between car wheels and bus engines, in terraced houses on asphalt streets, hatched under the street lights. Just like the pigeons, they slip through the throngs, weaving between the feet of passers-by and mingling with visitors from all over the world who stroll around the square in the evenings. They brush up against the foreign kind, but remain unaffected, never losing their birdlike girlishness. Now and then, however, a country girl wanders in amongst the town dwellers …

One evening, in the glare of the electric lamps, two such girls could be found strolling in the square among the many passers-by. Both were dressed in the striking, provocative style popular with a certain type of woman—a style which other women, not of their profession, strive to copy without success. The two girls looked about the same age, though one was actually older than the other. Lost in a conversation about personal matters, they'd forgotten why they had come …

"Did Mother cry a lot when you left?" one asked the other in Yiddish.

"No, she didn't cry. Why should she, when she knew I was coming to you?"

"And what do they think of me at home? What do they say I'm doing here?" the older one inquired, probably for the hundredth time.

"Father told everyone in our shul what you wrote in your letter, that you work in a large linen store and are making a pretty penny."

"And they believe that at home? Do they, really?"

"Why shouldn't they believe it, if that's what you wrote."

The older one was silent for a moment.

"Maybe you don't believe me? That I actually worked in a linen store? For two years I slaved away for that redhead Boruch, Yosl's son, from back home in Kratsnits. He has a store in Whitechapel. At first, I slogged away in the workshop for twenty shillings a week,[8] then he told me that if I was a 'good girl' he'd add an extra two guineas,[9] on condition I didn't tell the others. Once he got his hooks into me he didn't leave me alone for a minute! From the moment he moved me into the store, I was already 'his,' sold like a dog. So, I thought, rather than give myself for free, better to do it for money. Then at least you get something in return."

Now the younger one fell silent.

"And believe me, there isn't much of a difference between a workshop girl and a respectable store assistant. Is either one of them really respectable? All of them belong to the managers, and to the 'bosses' too. Can they just do as they please?"

---

[8] A shilling is twelve pence. There are twenty in a pound. Rosa's wage was on the low end for this type of work, which would have ranged from twenty to thirty-six shillings a week.

[9] A guinea was one pound and one shilling. An extra two guineas would have more than tripled Rosa's wages.

The younger one still said nothing.

"Here, I at least know what's what. I stroll around the square for a few hours, earn a couple of guineas,[10] and I'm a free woman. No one bothers me. I give the policeman a couple of shillings a week, and I'm as free as a bird, living where I want and wearing what I like."

"And no one knows about it?" the younger one asked.

"You think this is Kratsnits, where everyone knows what you're doing? Here everyone minds their own business."

The younger one was quiet again.

"And when it comes to the kind of gentlemen you meet here—you think they're like the men in Kratsnits?" the older one continued. "Here, not just anyone goes out with a lady. Here only a real gentleman goes out with you, takes you out for supper in a fine restaurant or a dance hall. It can become a real 'party' sometimes. I have had so many 'chances,' so many 'high society' gentlemen, with good 'positions,' worship at my feet and suggest to me that we have an arrangement."

"So why wouldn't you?"

"That's the wrong way," explained the older to the younger, "to associate with such gentlemen so much. It's not for the likes of us. We should just meet a 'gentleman' for supper, go out with him, be with him, and get paid. Then you go your way and he goes his. I don't know you, you don't know me. Otherwise, you wouldn't know who you were getting involved with. You could get into trouble, have your couple of guineas taken off you, or find yourself in even bigger trouble. That's no good at all."

In the meantime, a young man who had passed by them several times already drew nearer again. He looked into their faces, but still could not make up his mind whether to approach them or not.

"Look at this greenhorn hanging around us," whispered the older girl and then called out to him, "Come here, sonny."

The young man shot a silky, if nervous, glance at the younger girl. For a moment it seemed as if he might stop and speak to her, but again his courage failed him and he walked on.

"I'd swear he fancies you, Dusha," the older girl said. "You could get a good few guineas out of a prize catch like him. He's a complete novice. You only need to know how to go about it."

The younger girl, embarrassed and a bit frightened, didn't know what to say.

---

[10] That is, more than a week's wages, but in a few hours' work.

"Quiet—here he comes again. Pretend you don't see him and aren't the least bit interested. The less attention you pay him, the lower he'll throw himself at your feet. But if he seems about to back off, give him just one glance, but make it a look that pierces him to the core."

The younger one was silent and fearful. Then the young man plucked up his courage, approached, and stopped right in front of them. Her heart began beating faster.

"May I escort you?" the young man stuttered.

The younger girl looked at her older companion.

"That depends where to," the older girl replied.

The young man, confused by the reply, stammered in response: "Well, where to?"

"To the Café Royal. They play nice music there."

"Yes, to the Café Royal," the young man stammered, and started walking along next to them.

"You see how it's done?" the older girl prompted the younger in Yiddish. The younger girl said nothing, but her heart was pounding.

"Come on, walk next to him. He likes you," said the older one, and twisted away skillfully so that her younger companion was by his side.

The younger one stood stunned for a moment. She was sure her heart could be heard beating loudly enough for everyone to hear.

"Don't be afraid, I'll do the talking. You just look him in the eyes," the older girl instructed.

And the three of them walked off together in the direction of the Café Royal.

II

Khaym the fishmonger had beautiful daughters, girls with ruddy cheeks and shining eyes and plaits of black hair so thick, people said they could wrap them around a tree and pull it out by the roots. His girls were known throughout the country, so Khaym the fishmonger was able to arrange good matches for them. He married one off to a widower from Krushnevits, a wealthy horse dealer; another he paired with a butcher's son. Three were still rattling around with him at home.[11] He wouldn't send them off to work as housemaids; it wouldn't be appropriate for any daughter of his to work as a servant. So the three girls spent their time flirting with all the young men in town. They did nothing all day long. In the summertime, all three would lounge there on the porch in the narrow street, dressed only in open blouses and colourful skirts, with their bare arms and bosoms exposed to the sunshine, embroidering their

[11] "Rattling around" means "hanging around" in British English, but with a much stronger sense of having nothing to do or no purpose in it.

linen dresses and singing songs. In the evening, the fullers, the young quilt makers, and the shop workers headed home and washed up with scented soap. Whoever had a necktie would don his best one to attract the young women's attention. All evening the whole street teemed with young men, swarming around the girls like bees around honey. Some were lucky enough to be allowed near, and they'd sit on the steps of the porch singing songs. Others just hung around in the street. The young people would make a racket till late at night, so that none of the neighbours, man or woman, could get a moment's sleep. In the end, the fishmonger would come out onto the porch in his underpants and drive his girls into the house with a belt. And to the young men he'd shout: "Clear off home! To hell with the lot of you!"

And when the young men saw that the girls had disappeared into the house, they would disperse, and the street could finally get some sleep.

On summery Sabbath afternoons, while the whole town was reciting the season's Pirkei Avot, the girls would gather the young men together for a dance. When the rabbi found out, he sent for Khaym the fishmonger and threatened to declare that his fish weren't kosher unless he put an end to the "new dance trend." So Khaym drove the young men away, and there was no more dancing.

Then the girls had nothing to do and nowhere to go in the little town. So they began to think about leaving home for the big city. One of them left for Lodz immediately after the holidays and stayed there the whole winter. The next Pesach, she came home, bringing along a trunk full of underwear and dresses, a winter coat, a pair of shoes, and a pair of galoshes. She said she'd been working in a large store as a sales assistant. But in town, people said she was just a housemaid. And some hinted at even worse ...

Well, Khaym the fishmonger got wind of the gossip. Soon he was out in the street giving the rumormongers a dressing down. When the holiday came around, there was a mighty row at the fishmongers' synagogue. Khaym came home very angry and refused to speak for the rest of the holiday. When his daughter started packing for Lodz again, the fishmonger said he would not let her go. She would remain at home. And if she didn't like it at home, she could go and work as a maid in someone else's house, but he was not letting her go back to Lodz. He locked away the girl's clothes and underwear, along with the shoes and the pair of new galoshes. But his daughter sneaked off in the night. A young man helped her get the trunk with her things, and so she ran away.

For a long time, no one heard anything from the runaway. A few years later, a letter arrived from her from London. Inside was a cheque for a few pounds; her parents had no idea what it was. In the letter, she wrote that she had nothing to complain about, thank God. Things were not so bad. She had a job in a linen store and her boss treated her well. She hoped to share some good news soon that would make her parents happy. She was getting engaged, she wrote, adding three little dots, full of meaning.

Her father took the letter to the synagogue and let everyone read it.

A long time passed again, but no "good news" was forthcoming. Just as the parents were giving up hope, a Rosh Hashanah card arrived. It was big as a dinner plate, with

illustrations of a ship, doves, and all sorts of other pictures, but not a single word. Some time later, around Pesach, a cheque for five pounds arrived, again without a word. But soon afterwards a letter came, addressed to "Dear Father, Dear Mother." She wrote that things were going well. She lacked nothing, God forbid, except one thing: "a mother's love." It was hard living among strangers, like a sheep that has wandered far from her flock. Only now, for the first time, did she realise what parents mean to a child. In a strange land, you learn what to value. If only she had a loved one with her, she would have everything she needed ... How the family wept at this letter, as mournfully as on the ninth of Av. There was no longer a "dear mother" to dampen the letter with hot tears—she had already passed away.

At home, the daughter of Uncle Zorech, may he rest in peace, was still living with the elderly Khaym. Having already married off his own daughters, Khaym had taken the girl in after his brother's death and looked after her like his own child. But the elderly fishmonger was getting even older, and there was no dowry for his niece, and he could not arrange an engagement for the girl. So a letter was sent to the sister in London: "Our mother, may she rest peacefully in heaven, is no longer alive, and Father is too old to make a living from fishing in the lakes. If someone could take in Uncle Zorech's daughter, who is living with our father, he could go and live with his son-in-law in Krushnevitz. He could assist him a little in the butcher shop, and so earn his daily bread."

Only a few weeks letter, a letter—and a cheque in pounds—arrived from London. Uncle Zorech's daughter, Dusha, the letter said, should come to London as soon as possible. "She will be happy here," the sister wrote.

So a trunk was packed with everything for the girl, and an agreement was reached with Note, the coachman, that he would smuggle her across the border. Note swore on the lives of his wife and child that he would look after the girl like the apple of his eye until he had got her over the border safely. And once over the border, he would entrust her to a party of Litvaks who were also bound for London.

III

When her cousin arrived in London, Rosa had no idea what to do with her. Rosa made a decent living as a streetwalker, no less. She had no friends and few acquaintances other than her landlady, the caretaker, a kindly old Irishwoman with whom she had become quite close. The Irishwoman often came up to Rosa's room and ate with her, and Rosa gave her gifts. All along, the good woman hoped that Rosa would embrace the true faith in Christ and become a Baptist, like her.[12] Rosa's

[12] The Yiddish term used here can be translated as "baptized" or "Baptist." In the translators' view, however, the word *baptistin* is best translated to "Baptist." Both the poor Irish and the poor Jews of the East End of London were the targets of a great deal of evangelical and missionary work around the era of this story, by various Church denominations. See Curtis, R. "Evangelical Anglican missionaries and the London Jews Society: Palestine Place at Bethnal Green and related developments, 1813–1895," Jewish Historical Studies, 50:1 (2018), 69–100; and Gilley, S. "The Roman Catholic Mission to the Irish in London, 1840–1860," *Recusant History* 10:3 (1969), 123–145. By the early twentieth century, the East London Tabernacle, an enormous Baptist church, as well as Baptist tabernacles in Shoreditch, Woolwich, and Poplar, all parts of the East End, were the most prominent of such evangelising communities, and they particularly focused on their missionary work on the Jewish community. See:
https://university.open.ac.uk/arts/research/religion-in-london/resource-guides/baptist#:~:text=The

profession didn't bother her: "It's not easy for anyone to make a living," she told herself. But the fact of Rosa's religion would not let her rest in peace, and she persisted in the hope that the beautiful Jewish girl would be taken under Christ's wings, and under his Baptist wings especially. But Rosa would respond that she was a streetwalker, true enough, but she would never abandon her parents' religion, even for a king's ransom.

Rosa did not really understand why streetwalking was such a bad thing, but because everyone considered it a shameful occupation, she bowed to the general opinion and was careful to hide it from her acquaintances and people from the old country. So she never walked any streets where she might meet a compatriot and avoided Whitechapel and all of the East End entirely. She spoke English and behaved like a lady. She already knew how to dress from back home. She always worked high-class streets—from Piccadilly to Trafalgar Square—or sat in hotel lobbies. Over time she acquired a steady clientele, a few "gentlemen" who would take her to supper "by appointment only."

She lived in her own room, in her Irish friend's house. She never brought anyone, besides her other "lady" friends, to her room. The neighbours had no idea how she made a living, neither could anyone tell from her clothes or manners. When her cousin first arrived, she stayed with her, and so Rosa did not walk the streets in the evenings. Needless to say, she didn't tell her cousin how she made a living. But the situation soon took a toll on her finances. Money was short, and she had to live like every proletarian, from hand to mouth. Then her regular clientele began to drift away. So she rented a separate room for her cousin elsewhere in the Jewish neighbourhood and resumed her professional activities.

Uncle Zorech's daughter tried to earn some money by getting a job in a workshop. But there was little work to be had, and what she did manage to earn was not enough to support her. Moreover, the work itself was so hard that in the first few weeks the young greenhorn lost her fresh complexion, and the rosy cheeks she had brought with her from the old country grew pale. Her lips became drawn and her eyes lost their glitter. It broke Rosa's heart to see what had become of her cousin.

Meanwhile, the younger woman had become aware of how her older cousin made a living. But she didn't mind, since she did not see anything disagreeable about it, quite the opposite: Her cousin lived in a nice flat and wore silk dresses, embroidered blouses, and the most beautiful hats. Her cousin did nothing all day, had no "boss" telling her what to do, didn't have to sit in a workshop for hours in the heat of the summer. In the evenings she went out to have supper with fine gentlemen who treated her with great care and respect. On the contrary, her cousin's profession impressed her—she was proud to have such a fine lady for a cousin. Dusha would often come over to Rosa's flat, sit with her, and admire her clothes, shoes, and hats. In the end, she moved back in and the two young women began living together once more.

%20Daily%20News%20census%20of,training%20Baptists%20ministers%20in%20London. and https://eltbaptistchurch.org/about/our-history/.

At first, only the older girl brought in any money, and the younger one stayed at home. She dressed in her cousin's used clothes, ate well, and soon recovered her fresh complexion. The memory of the workshop faded like a bad dream, never to return. She gave no thought to any other occupation, nor was there any available. No other type of work seemed as easy, as pleasant, and as respectable as her cousin's. Then one day the two young women bumped into one of Rosa's regulars on the street, an elderly "gentleman" of a very respectable type, who was delighted to make the acquaintance of Rosa's sister, Rachel (for that is how Rosa introduced her). And he often invited the two "sisters" to "supper" at the Monaco Hotel. Yes, all very respectable. Gradually Rosa began taking her cousin along and sharing the secrets of her trade. That brings us back to Piccadilly, where we met them near the square with the pigeons, with Rosa taking her cousin with her on the street and now leading her to the Café Royal.

IV

The three of them had already been sitting for a while in the Café Royal, and had drunk coffee and liqueurs, when Rosa said to the other two: "What's the point of us all just sitting around? I'll leave you two alone for now. You can manage by yourselves."

"No, Rosa my love, please don't leave," said the younger one, grabbing her cousin by the arm. "I'm scared of being on my own."

"Scared? No one's scared in London," the older girl laughed. "Go on, silly. Stay with him by yourself. He won't bite you. Gentlemen like to be left alone with their ladies."

"Iznt so?" she asked the young man, in her English.

"Sure. You're right," the young man stammered in embarrassment.

"And take the money first, you hear. No less than I said you should. And don't drag it out with him," she said to the younger woman in Yiddish, so the gentleman wouldn't understand.

The younger one blushed. Her heart began thumping even louder. She looked all around the café, at the other customers, at the other young women sitting at the tables smoking cigarettes, at everyone but her own "intended" sitting right across.

The young man ordered more coffee and drinks. He was speaking with Rosa in English, which her younger cousin only half understood.

"She hasn't been in London very long. She still doesn't know how to go out with 'gentlemen,'" said Rosa, apologising for her cousin to their host.

"On the contrary, that's what makes her so beautiful," said the young man, gazing at her.

"The most beautiful girl in the square," said Rosa, and, giving her cousin a little shove in the back, she added in Yiddish: "The goy has fallen in love with you. You could fleece him good and proper, my little greenhorn."

But her younger cousin just sat there in embarrassment, her cheeks burning, her heart pounding, not knowing what to do or say.

“Shall I do the talking, size things up, see if it’s worth it?” said the older cousin.

“Rosa, my dear, I’m begging you,” her cousin replied, grabbing the older girl’s arm to try to silence her.

“How is this going to end? It’s getting late. If I made such a big deal of things and messed around like this with every man I came across, I wouldn’t look so beautiful. I wouldn’t have any nice shoes to wear, that’s for sure.”

“Rosa, my dear, I want to go home,” said the younger one.

“Why?”

“I don’t know why. I’m scared.”

“What are you scared of?”

“I don’t know. I’m just scared.”

“It’s not nice to insult a customer. He’s already spent money on us,” Rosa said, then turned to the young man with a provocative smile.

“My friend isn’t feeling well. She’s a little out of sorts. Perhaps the gentleman would like to stay with me, after all.”

“As long as your friend isn’t jealous.”

She laughed.

“Okay? Here, take the key and go home.” She handed over the key to her cousin and added quickly in Yiddish, “I’ll finish with him soon.”

Later that night, when Rosa got back to their flat, she took a five pound note out of her silk stocking and tossed it to her young cousin.

“Here! See what I managed to drag out of that pig.”

The younger girl was wide awake. She was lying on the bed, still dressed, with her hair down. She let the five pound note fall, her cheeks burning.

“Go on, take it. It’s your money.”

The younger girl blushed even redder.

“Mine?” she asked, with a smile.

“Yes, I went with him for you.”

The younger one said nothing.

"Why didn't you go with him? He was 'a nays djentlman.'"

"I didn't like him," the younger one replied.

"But, silly, you don't have to marry him. Are you getting engaged, or what? Today you know him, tomorrow you don't. What do you care?"

The younger one again said nothing.

"You know what? This profession isn't for you," said Rosa, taking her stockings off. "In this line of work you need a different kind of personality. You have to know how to deal with it, like I do. And I don't think you'll ever be able to."

The younger one remained silent.

"You acted too much like a bride with him, like he was your groom. I could have got through three customers in that time," the older cousin said, removing her second stocking.

"But I'm just a beginner. I'll surely get used to it," said the younger girl.

"I'm afraid not. You need a very different kind of personality for it," said the older cousin, taking off her dress.

V

For the next few weeks, Rosa didn't take her cousin along to work. The girls lived and ate together, Dusha dressed up in Rosa's petticoats and blouses, and Rosa gave her spending money. Rosa resumed her occupation, going out for appointments every evening. If she didn't have any "appointments" she went to Trafalgar Square looking for business, to earn a living for herself and her cousin. Her cousin didn't work at all. During the day, the girls cooked, sewed, and embroidered pretty undergarments, telling each other stories of home. They laughed together happily, but they both felt some sort of longing, though they could not tell what for. Sometimes they talked about Rosa's occupation. Rosa told stories about some of the "gentlemen" she had had supper with the previous night, and more than once made fun of them, sharing the most intimate details without shame or embarrassment, without a feeling of saying something indecent.

Whether because she felt uncomfortable living on Rosa's earnings, or for whatever other reason—who knows?—Dusha suddenly felt an urge to go back to the shop. When Rosa heard of her plans, she exclaimed: "What on earth are you thinking? Sacrificing your health and your life for twelve shillings a week? What good will it do you?"

The younger girl was silent for a moment. Then, her heart beating fast, she replied: "What I really want to say, Rosa, is—" and broke off abruptly.

“What do you want to say?”

“I don’t really want to go back to the shop either.”

“So, who’s making you?” the older girl replied, and fell silent.

“Then what shall I do?”

“What should you do?”

And there the conversation ended.

*

A couple of days later, Rosa received a request for a “ran-deh-voo” from a “steh-di kostomer.” The “steh-di kostomer” asked her to bring a friend, because he would bring along another “djentlman,” a fine man, one of his friends. They were all to meet in the “lob-ee” of a well-known hotel. The “steh-di kostomer” asked that the friend be a “nays-lookeeng goyrl” who knew how to behave in “soh-sai-eh-ti.” The party would have supper together in a nice restaurant. Rosa spent a long time thinking about who to bring. Dusha knew about the occasion and helped Rosa prepare and get dressed for the “pahr-ti.” Rosa consulted with Dusha about what dress to wear, how to do her hair, how to arrange her shawls. While she was getting dressed, Rosa muttered to herself: “Who should I take with me?”

Dusha responded quietly, shyly: “I could come with you, if you like?”

“You?” Rosa replied in astonishment. “This isn’t something for you.”

“Why not?” Dusha asked, blushing.

“You have to know how to handle it. It isn’t suitable for someone with your personality.”

“Is this about what happened the last time?... I was a greenhorn, I didn’t know anything.” Dusha said.

“Well, come, if you insist,” said Rosa, “but you’ll have to be quick, they’re already waiting for us.”

“Rosa, ‘di-ehr’!” Dusha fell on Rosa’s neck, kissing and hugging her.

“But you’ve got to be dressed to kill,” said Rosa, pulling out hidden treasures from her trunks—brightly coloured silk skirts, dresses of various shapes and styles, embroidered lace, bracelets, earrings, belts—and helping Dusha dress like a lady, so that men would fall at her feet.

The “steh-di kostomer” brought a friend with him, a young man. The four of them met in the hotel lobby. Rosa introduced Dusha to the young man. Then she took her “steh-di kostomer” by the arm, confident that the new couple behind her, Dusha and the young man, would manage all right on their own. Only at supper did she see that

Dusha was back to her old ways. She was sitting there like a blushing bride, head lowered, stealing sideways glances at the young man, instead of looking him straight in the eyes and smiling. She was shy. She blushed, grew pale, and wouldn't say a word.

The street girl's "small-town blushing bride" act seemed to amuse the young man, who was playing along and acting like a shy bridegroom. Rosa didn't like this at all, but there was nothing she could do. She winked at Dusha, nudged her, and murmured to her in Yiddish. But Dusha ignored her, keeping her head lowered to the ground, stealing glances at the young man, for all the world like a shy bride.

Rosa soon forgot about them anyway. She was already a bit tipsy and preoccupied with her "steh-di kostomer." When they were about to leave, Rosa again took the "steh-di kostomer's" arm and left the other two behind. "They'll manage without us," she said with a coquettish smile.

Dusha raised her head and looked at Rosa with such despair and desperation that Rosa might as well have been leaving her behind in a death cell.

"What is it?"

"Rosa, dear!" Dusha pleaded.

"You've started embarrassing me again in front of 'kostomers,' haven't you? You shouldn't have started this. You're scaring them all away," Rosa hissed.

Dusha stared at the ground.

"Let's go!" said Rosa, "They can manage without us!" And she swept out with her own customer, leaving Dusha with the young stranger.

*

The next day Rosa came home late and found Dusha in bed crying, with the blanket pulled up over her head. Rosa ran over in a fright, sat down on the edge of the bed, and wrapped the girl in her arms.

"What's the matter? Are you ill?"

Dusha didn't say a word, only buried her face in Rosa's chest and cried on and on.

"Rosa, Rosa dear ..."

"What happened?"

Dusha couldn't stop sobbing. "Rosa, Rosa dear ..."

"I told you from the start it wasn't for you. This occupation doesn't suit your character. But you wouldn't listen," said Rosa reproachfully.

Dusha was silent for a minute, then, snuggling deeper into Rosa's chest, she whimpered: "Rosa dear, I've got something to tell you …"

"What?"

"I love him," Dusha sobbed.

"Who?" Rosa asked in astonishment.

"Alex."

"Who's Alex?" asked Rosa in surprise.

"The young man your friend brought along."

"Oh, that's it?" Rosa said with a laugh. "So, that's all it is—ha-ha-ha!"

Dusha stared at her in amazement: "Why are you laughing?"

"Why am I laughing?" Rosa smiled ruefully. "Our kind, we can't let ourselves fall in love. That's all right for 'goyrls,' we have no time for such foolishness. Here today, gone tomorrow. Getting too involved with one man is not a good idea."

Dusha looked even quieter and sadder now, and just went on staring at Rosa.

Rosa stretched and yawned. "I was once in love too, but that was so long ago."

But Dusha kept staring at her with those big eyes, so she added: "I told you, this profession is not for you. In this profession you can't fall in love. No good can come of it."

And Dusha sat on the bed, lost in thought, staring into the distance …

די טויבן פֿון סקווער

I

איבער דעם באַליבטן סקווער פֿון לאָנדאָן, אויף וועלכן עס שטייט דער באַרימטער דענקמאָל פֿון אַדמיראַל נעלסאָן, האָבן זיך פֿון קדמונים אָן אויפֿגעהאַלטן טויבן. די טויבן מאַכן זיך זייערע נעסטן אין די הויכע געזימסן פֿון דעם וועלט באַרימטן קונסט־מוזעום, די נאַציאָנאַל־גאַלעריי, וואָס שטייט אין פֿראָנט פֿון סקווער, ווּ עס איז אויסגעהאַמערט פֿון שטיין די גרויסע פֿיגורן פֿון די גריכישע געטער און געטינס. די טויבן זשענירן זיך נישט און מאַכן זיך זייערע היימען צווישן די געטער, אַפֿילו אונטער דעם הוט פֿון גרויסן אַדמיראַל, פֿון דעם נאַציאָנאַלן העלד, האָבן זיי זייערע נעסטן. שוין אָפּגערעדט, אַז זיי באַנוצן זײַנע ברייטע שליפֿענע אַקסלען פֿאַר אַ גוט אָפּרופּלאַץ נאָך אַ גאַנצן טאָג אַרומלויפֿן.

איבער דעם סקווער וווינען די טויבן פֿון ווײַטע, לאַנג פֿאַרגעסענע יאָרן. די טויבן זענען אַזוי צוגעוווינט צו דער שטאָט, אַז זיי אַנטלויפֿן נישט פֿאַר די מענטשן. זיי האָבן זיך אָפּגעלערנט אַראָפּצועסן פֿון מענטשנס הענט, אָדער פֿון די קינדער, וועלכע די מאַמעס ברענגען אַהין מיט קרישעלעך ברויט די טויבן צו שפּײַזן. עס געפֿינען זיך אַזעלכע „משוגעים“, וועלכע זאַמלען געלט אין די קירכעס פֿאַר שפּײַז צוליב די טויבן פֿון סקווער, און טראָגן זיי יעדן טאָג זייער טאָג־טעגלעכע חיונה. זיי זענען אַזוי צוגעוווינט צום רעש און געפּילדער פֿונעם באַליבטסטן סקווער פֿון שטאָט, אַז זיי שטעלן זיך אויף די געזעסן, אויף די מאָטאָרן פֿון די אויטאָבוסן, וועלכע לויפֿן אַדורך אין די הונדערטער צו יעדער צײַט פֿון טאָג דורך דעם סקווער. זיי פֿליִען אַרונטער גערדיכט אונטער די רעדער אויפֿצופּיקן אַ ברעקעלע, אָדער שטעלן זיך אָפּ אויפֿן טראָטואַר אין מיטן געדרענג פֿון די מענטשן, פֿליִען פֿאַרבײַ די דורכאײַלנדיקע אויטאָמאָבילן און עס דאַכט זיך, אַז אָט־אָט ווערט די טויב איבערגעפֿאָרן, ווערט די טויב צעקוועטשט אונטערן ראָד, צעטראָטן פֿון מענטשנטריט. אָבער עס טרעפֿט קיין מאָל נישט, אַז מען זאָל אַ טויב איבערפֿאָרן, צעקוועטשן, צעטרעטן, אָדער עס זאָל וועמען אײַנפֿאַלן אַ טויב צו כאַפּן. זיי זענען אַזוי געניט, אַזוי אײַנגעוווינט צו דעם האַסטיקן רויש אין וועלכן זיי לעבן, אַז זיי מײַדן אויס דעם טויט פֿון פֿאַר די אויגן, און גייען אַרויס פֿון די אויטאָמאָביל־רעדער אומבאַרירט.

דאָס רובֿ פֿון די טויבן זענען טאַקע געבוירענע און אויסגעהאָדעוועטע אין סקווער. זייערע עלטערן האָבן זיי אויסגעבריט אין די רעדער פֿון „זעוס“ רײַטוואָגן, אָדער צווישן די שיינע פּיס פֿון „אַפּאָלאָ“, וואָס איז אויסגעסקולפּטירט אין דעם גריכישן געזימס איבער דעם קינגס־מוזעום, וואָס שטייט אין סקווער. אַנדערע ווידער האָבן געזען דעם טאָגשײַן אין דעם הוט פֿון אַדמיראַלישן דענקמאָל, אָדער אויף די פּלייצעס פֿון „נאַציאָנאַלן העלד“. אָפֿט מאָל מאַכט זיך, אַז אַ „זי“ פֿון די סקווערטויבן לאָזט זיך אַרויס פֿון שטאָט און פֿאַרפֿירט אַן „ער“ פֿון דאָרף אין שטאָט אַרײַן. די פֿרעמדע טויב פּרוּווט זיך אײַנלעבן מיט די שטאָטטויבן, אין רעש פֿון שטאָט. טייל מאָל טרעפֿט, אַז אַזאַ פֿרעמדע טויב פֿון דאָרף געוווינט זיך ביסלעכווײַז אײַן צום שטאָטלעבן, לערנט זיך אויס צו ליגן צווישן די אויטאָמאָבילן־רעדער. אָבער אין מערסטע פֿאַלן ווערן די פֿרעמדע טויבן פֿאַרשווּנדן. אָדער זיי פֿליִען צוריק אין די דערפֿער, פֿון וואַנען זיי זענען געקומען, אָדער מען געפֿינט זיי אין אַ פּאָר טעג אַרום צעקוועטשטע צווישן די רעדער פֿון די אויטאָבוסן, אָדער אויסגעמוטשעטערהייט פֿאַלן זיי אַראָפּ מידע פֿון הויכן פּעדעסטאַל, אויף וועלכן עס שטייט די פֿיגור פֿון אַדמיראַל, און באַשפּריצן מיט זייער בלוט דעם טונקעלן פֿאַרשטויבטן מאַרמאָר פֿון דעם באַשטאַנד. נאָר קיינער באַמערקט עס נישט און קיינער זעט דאָס נישט.

אַז עס קומט פֿאַר נאַכט, ווען די זון הייבט זיך אָן צו זעגן ערגעץ ווײַט הינטער דער שטאָט, און אין דער שטאָט אַליין ווייסט מען נאָר דערפֿון, וואָס מען הייבט אָן אָנצוצינדן די גאַסנלאָמפּן, באַהאַלטן זיך די טויבן אין זייערע נעסטן, זוכן שוץ צווישן די גריכישע „געטער" און „געטינס" פֿון מוזעום־געזימס, אין דעם גרויסן הוט פֿון אַדמיראַל נעלסאָן. דענצמאָל הייבן זיך אָן איבער די טראָטואַרן פֿון סקווער צו באַווײַזן זיך גאַנץ אַנדערע טויבן, נאַכטטויבן אין געשטאַלט פֿון יונגע מיידלעך, אָנגעטאָן אין זייער עלעגאַנטע קליידער, אויפֿפֿאַלנדיק קורצע ספּאָדניצעס, פֿון וועלכע עס זעען זיך אַרויס די לאַנגע געטאָקטע פֿיס, באַצויגן מיט פֿליישיק קאָלירטע זײַדענע זאָקן, אין שוואַרצקאָלירטע גריכישע שיכלעך, און הויכע ברייט־רונדיקע מיט שפּיצן באַזוימטע קאַפּעליושן, פֿון וועלכע עס קוקן אַרויס שוואַרצע אויגן, קאַרשנאויגן, בלויע סאַפּירן און בורשטין־שײַנענדיקע קאַרע אויגן, און רייצן און ציִען נאָך זיך יונג און אַלט.

די מערסטע פֿון די מיידלעך, וועלכע דרייען זיך איבער דעם סקווער אין אָוונט, זענען היימישע, אַזוי ווי די טויבן, געבוירן אין סקווער, אויפֿגעצויגן צווישן די רעדער פֿון די אויטאָמאָבילן און מאָטאָרן פֿון די אויטאָבוסן און שטויב פֿון די געמויערטע הײַזער אויף אַספֿאַלטגאַסן, אויסגעבריט אויף דער שטאָטזון. און אַזוי ווי די טויבן גייען זיי דורך צווישן די מענגע מענטשן, דרייען זיך הינטער די פֿיס פֿון פֿאַרבײַגייער, מישן זיך אויס מיט די נאַציעס פֿון דער וועלט, וואָס שפּאַצירן אין די אָוונטן אויפֿן סקווער, און קומען אין לײַבלעכער באַרירונג מיט אומבאַקאַנטע, פֿרעמדע וועזנס און גייען אַרויס גאַנץ אומבאַרירט, נישט פֿאַרלירנדיק דערבײַ דאָס מיידליש־טויבנדיקע, וואָס זיי באַזיצן. נאָר טייל מאָל מאַכט זיך, אַז עס פֿאַרבלאָנדזשעט צווישן די היימישע מיידלעך אַ פֿרעמדע פֿון דאָרף...

אויפֿן סקווער, אין גרעלן פֿאַרנאַכטלעכן עלעקטרישן שײַן, צווישן די פֿיל פֿאַרבײַגייענדיקע, האָבן געשפּאַצירט צוויי מיידלעך; ביידע געקליידטע אין יענעם אויפֿפֿאַלנדיקן שיק און רייץ, מיט וועלכע עס נעמען זיך אויס אַ געוויסע סאָרט מיידלעך, און וואָס אַנדערע פֿרויען, נישט פֿון זייער פּראָפֿעסיע, מיִען זיך זיי נאָכצוטאָן און קענען נישט... די מיידלעך, וואָס האָבן אויסגעזען אויסערלעך ווי צוויי גלײַכע אין יאָרן – כאָטש אין דער אמתן נישט אַזוי – האָבן פֿאַרגעסן דעם ציל פֿון זייער גאַנג און גערעדט צווישן זיך פֿאַרטרוילעך, פֿון היימישע זאַכן.

– און די מאַמע האָט זייער געוויינט, ווען דו ביסט אַוועקגעגאַנגען? – האָט איינע געפֿרעגט די אַנדערע אויף ייִדיש.

– ניין, געוויינט האָט זי ניט, פֿאַר וואָס זאָל זי וויינען, זי האָט דאָך געוווּסט, אַז איך פֿאָר צו דיר.

– און וואָס מיינט מען אין דער היים אויף מיר? וואָס זאָגט מען, וואָס טו איך דאָ? – האָט די עלטערע ווידער איבערגעפֿרעגט דער ייִנגערער, פֿילײַכט צום הונדערטסטן מאָל.

– דער פֿאָטער האָט דאָך דערציילט אין שולכל, וואָס דו האָסט אַהיים געשריבן אין בריוו, אַז דו ביסט אָנגעשטעלט אין אַ גרויס געשעפֿט פֿון ווײַסוואַרג, און אַז דו פֿאַרדינסט שיין געלט.

– גלייבט מען אין דער היים? גלייבט מען?

– פֿאַר וואָס זאָל מען ניט גלייבן, אַז דו האָסט אַזוי געשריבן.

די עלטערע האָט אַ מינוט שטיל געשוויגן.

– מיינסט אפֿשר, אַז איך האָב ניט געאַרבעט אין אַ ווײַסגעשעפֿט? צוויי יאָר האָב איך זיך אָפּגעפּלאָגט בײַ יאָסלס זון פֿון דער היים, דעם געלן ברוך, ער האָט אויף ווײַטשעפּל אַ סטאָר. צו ערשט האָב איך געאַרבעט בײַ אים אין שאַפּ, פֿאַר צוואַנציק שילינג אַ וואָך, דערנאָך האָט ער מיר געזאָגט, אַז איך וועל זײַן אַ „גוד גוירל", וועט ער מיר צולייגן צו צוויי „גינעס", נאָר איך זאָל נישט אויסזאָגן די אַנדערע. אָנגעטשעפּעט זיך צו מיר, אויף אַ מינוט האָט ער מיך נישט אָפּגעלאָזט. דערנאָך, אַז ער האָט מיך אַרײַנגעשטעלט אין סטאָר אַרײַן, בין איך

דאָך שוין גאָר געווען „זײַנע“, פֿאַרקויפֿט ווי אַ הונט, איידער בחינם איז דאָך שוין גלײַכער פֿאַר געלט, – האָט מען דאָך עפּעס דערפֿון.

יעצט האָט די יונגע געשוויגן.

– און גלייב מיר, עס איז גאָר ניט אַזוי דער מער מיט די שאַפּמיידלעך, אָדער די אָרנטלעכע סטאָרמיידלעך. עס איז דען דאָ איינס פֿון זיי אַן אָרנטלעכס? זיי באַלאַנגען דאָך אַלע צו די „מענעדזשערס“, ווי אויך צו די „באָסעס“ – זיי קענען דען טאָן, וואָס זיי ווילן?

די ייִנגערע האָט ווידער געשוויגן.

– און דאָ ווייס איך דאָך כאָטש פֿאַר וואָס און פֿאַר ווען. גיי אַרויס אין סקווער אויף אַ פּאָר שעה, מאַך מיר מײַנע פּאָר „גינעס“ און בין מיר אַ פֿרײַער מענטש. קיינער „באַדערט“ מיך ניט, גיב דעם פּאָליסמאַן אַ פּאָר שילינג אַ וואָך, בין איך דאָך אַ פֿרײַער פֿויגל, וווין זיך ווּ איך וויל, קלייד מיך אויס.

– און קיינער ווייסט ניט דערפֿון? – פֿרעגט זיך די אַנדערע.

– וואָס מיינסטו, דאָ איז קראַצניץ, וואָס יעדער ווייסט וואָס דו טוסט? דאָ איז יעדער פֿאַר זיך.

די יונגע האָט ווידער געשוויגן.

– און מיט וואָס פֿאַר אַ דזשענטלמענס דו טרעפֿסט זיך דאָ, מיינסטו עס זענען אַזעלכע לײַט, ווי בײַ אונדז אין קראַצניץ? דאָ גייט ניט אַבי ווער אויס מיט אַ „ליידי“. דאָ גייט נאָר אויס אַ „דזשענטלמאַן“, פֿירט דיך אויף סאַפּער אין אַ פֿײַנעם רעסטאָראַן אָדער אין אַ טאַנצזאַל. אַ מאָל קען מען מאַכן די בעסטע „פּאַרטי“. וויפֿל „שאַנסעס“ האָב איך שוין געהאַט. וויפֿל דזשענטללײַט פֿון די „הויכע סאָסײַטי“ מיט גוטע „פּאָזישאָנס“ זענען געלעגן צו מײַנע פֿיס און געגאַנגען פֿאַר מיר די כּפּרה, געבעטן זיך בײַ מיר, אַז איך זאָל גיין מיט זיי „נעמען רומס“.

– און פֿאַר וואָס האָסטו נישט געוואָלט?

– עס איז נישט גוט, – לערנט די עלטערע די יונגע, – צו פֿיל זיך אַרײַנלאָזן מיט אַזאַ „דזשענטלמאַן“ טויג נישט. דאָס איז נישט פֿאַר אונדזערס איינער. אונדזערס איינע איז אַזוי: געטראָפֿן אַ דזשענטלמאַן, וויל ער גיין מיט דיר אויף סאַפּער – גוט, געגאַנגען מיט אים, געווען מיט אים, אָפּגעצאָלט. איך גיי מיר מײַן וועג, דו – דײַן וועג. איך קען דיך נישט, דו – מיך נישט. אַז נישט, ווייסטו נישט, מיט וועמען דו קענסט זיך אַרײַנלאָזן און דו קענסט נאָך אַרײַנפֿאַלן אין „טראָבל“ – די פּאָר „גינעס“ פֿון דיר צונעמען, אָדער אַנדערע צרות אָנטאָן. עס איז נישט גוט.

אין דעם איז דער יונגער־מאַן, וואָס איז שוין אַ פּאָר מאָל פֿאַרבײַגעגאַנגען פֿאַרבײַ זיי ווידער צוגעקומען צו די מיידלעך, געקוקט זיי אין פּנים אַרײַן, און אַלץ נישט געקענט אָפּמאַכן זײַן מיין, צוצוגיין צו זיי, צי נישט.

– גיב נאָר אַ קוק ווי דער גרינהאָרן האָט זיך צוגעטשעפּעט צו אונדז. קום שוין אַהער גרינע אוגערקע, – האָט זיך אָנגערופֿן די עלטערע.

דער יונגער־מאַן האָט געגעבן אַ ווייכן סאַמעטן בליק אויף דער ייִנגערער, וועלכער האָט אויסגעדריקט שרעק און ווי עפּעס בעטנדיק זיך, אַז עס האָט זיך געדאַכט, אַז אָט שטעלט ער זיך שוין אָפּ, ווידער האָט ער נישט געוואַגט און ווײַטער געגאַנגען.

– כלעבן, דו געפֿעלסט אים, דושע, – האָט געזאָגט די עלטערע, – און פֿון אַזאַ „העכט“, אַז מען כאַפּט, קען מען אַרויסציִען עטלעכע שיינע „גינעס“, עס איז גאָר אַ גרינע חיה – זאָלסט נאָר קענען פֿון אים אַרויסציִען.

די ייִנגערע איז פֿאַרשעמט געוואָרן און דערשראָקן אַ ביסל, און האָט נישט געוווּסט וואָס צו ענטפֿערן.

– שאַ, אָט קומט ער נאָך אַ מאָל , דו מאַך זיך גאָר נישט קוקנדיק אויף אים, האָב אים אין דר׳ערד. וואָס ווינציקער דו וועסט קוקן אויף אים, אַלץ טיפֿער וועט ער ליגן צו דײַנע פֿיס. נאָר טאָמער וויל ער אַוועקגיין, דאַן גיב איין בליק אויף אים. אָבער אַזאַ קוק, אַז דו זאָלסט אים דער מוטערס מילך אַרויסנעמען מיט דעם קוק.

די ייִנגערע איז שטיל געווען און דערשראָקן. דער יונגער־מאַן האָט זיך יעצט דערנענטערט צו זיי, אָפּגעשטעלט זיך.

דער ייִנגערערס האַרץ האָט אָנגעהויבן צו קלאַפּן:

– קען מען אײַך באַגלייטן? – האָט דער יונגער־מאַן אָנגעהויבן צו שטאַמלען.

די ייִנגערע האָט געקוקט אויף דער עלטערער.

– עס באַלאַנגט וווּהין – האָט זיך די עלטערע אָפּגערופֿן.

דער יונגער־מאַן איז צעטומלט געוואָרן פֿון אַזאַ ענטפֿער און האָט געשטאַמלט.

– יאָ, וווּהין?

– אין קאַפֿע ראָיאַל, דאָרט שפּילט שיינע מוזיק.

– יאָ, אין קאַפֿע ראָיאַל – האָט דער יונגער־מאַן געשטאַמלט.

דער יונגער־מאַן האָט אָנגעהויבן מיט זיי מיטצוגיין.

– זעסט, ווי מען מאַכט עס? – האָט די עלטערע צעביטן דעם זאַץ אין ייִדיש צו דער ייִנגערער. די ייִנגערע האָט געשוויגן, נאָר איר האַרץ האָט געקלאַפּט.

– נאַ, גיי דו בײַ זײַן זײַט, דו געפֿעלסט אים – האָט די עלטערע קונציק געגעבן זיך אַ דריי און צוגעשאַרט די ייִנגערע צו דער זײַט פֿון דעם יונגן־מאַן.

די ייִנגערע איז געבליבן פֿאַר אַ מינוט דערשטוינט; דאָס קלאַפּן פֿון איר האַרץ האָט זיך געהערט אין דער הייך.

– האָב נישט קיין מורא, איך וועל שוין רעדן פֿאַר דיר. דו קוק אים נאָר אין די אויגן אַרײַן, – האָט די עלטערע געלערנט די ייִנגערע.

זיי זענען אַלע דרײַ געגאַנגען אין קאַפֿע ראָיאַל.

II

חיים פֿישער האָט געהאַט שיינע מוידן, מוידן מיט גערדיכטע, שוואַרצע צעפּ האָר, און מען האָט געזאָגט, אַז אַ בוים מיטן וואָרצל וואָלט אַזאַ מויד געקענט אַרויסרײַסן מיט אירע צעפּ. רויטע געזונטע באַקן און גלאַנציקע אויגן. די מוידן האָבן געשמט איבער דער מדינה. האָט טאַקע חיים פֿישער מיט זיי גוטע שידוכים געטאָן. איינע האָט ער אויסגעגעבן קיין קרושנעוויץ, געגומען אַ רײַכן פֿערד־סוחר אַ מאַן, אַן אַלמן. אַן אַנדערע האָט ער חתונה געמאַכט פֿאַר אַ קצבֿס אַ זון, און נאָך דרײַ האָבן זיך בײַ אים אין שטוב אָרומגעדרייט. דינען וועט ער זיי ניט שיקן, עס פּאַסט ניט פֿאַר חיים פֿישער, אַז זײַנע טעכטער זאָלן דינען. האָבן די מוידן פֿאַרפֿירט אַ שטאָט מיט יונגען. אַ גאַנצן טאָג גאָרנישט געטאָן, נאָר זיך אויסגעזעצט אַלע דרײַ, ווי די ליאַלקעס, אויפֿן גאַניקל, אין שמאָלן געסל, זומערלעב, אין די בלויזע העמדער, אין די רויטע אונטערקליידער, מיט די נאַקעטע הענט און בוזעמס אַרויס פֿאַר דער אָפֿענער שײַן, און זיך אויסגענייט געהאָפֿטענע וועש און געזונגען לידער. פֿאַר נאַכט, ווען די וואַלקאַזשעס מיט די שטעפּ־מאַכער און די סוביעקטן פֿון די געשעפֿטן זענען אַהיימגעקומען פֿון דער אַרבעט, האָבן זיי זיך אָפּגעוואַשן מיט שמעקנדיקן זייף. ווער עס האָט געהאַט האָט זיך אויסגעפּוצט אין די שבתדיקע קראַוואַטן און געקליבן אַרום זיך די מוידן. דאָס גאַנצע געסל האָט געשווינבלט מיט יונגען אַ גאַנצן אָוונט, געדרייט זיך אַרום די מוידן, ווי בינען אַרום האָניק. אַ טייל האָט געהאַט דאָס גליק צוגעלאָזן צו ווערן,

זענען זיי געזעסן אויף די טרעפּלעך פֿון גאַניקל און געזונגען לידער. אַנדערע האָבן זיך געדרייט אין געסל. אַזוי האָט דאָס יונגוואַרג געברויעט אַ גאַנצע נאַכט און ניט געלאָזט דאָס גאַנצע געסל ווײַבער און ייִדן קיין אויג צוטאָן, ביז דער פֿישער איז אַרויסגעקומען אויפֿן גאַניקל אין די גאַטקעס, און מיטן פּאַסיק אַרײַנגעיאָגט די מוידן אין שטוב אַרײַן. און צו די יונגען האָט ער געזאָגט:

– איר גייט אַהיים. איר וועט זיך אַ כאָליערע אַוועקלייגן!

און אַז די יונגען האָבן געזען, אַז די מוידן זענען אין שטוב פֿאַרשוווּנדן, זענען זיי זיך צעגאַנגען, און דאָס געסל האָט געקענט אײַנדרעמלען.

אין די זומערדיקע שבתים נאָך מיטאָג, ווען די גאַנצע שטאָט זאָגט „פּרק“, האָבן די מוידן צוזאַמענגענומען די יונגען און האָבן געמאַכט אַ טאַנץ. איז דער רבֿ דערפֿון געוווּיר געוואָרן, האָט ער געשיקט נאָך חיים פֿישער און אים געסטראַשעט, אַז ער וועט אים די פֿיש אַסרן, אויב ער וועט די „נײַע מאָדע פֿון טאַנצן“ ניט אונטערברענגען. האָט חיים צעטריבן די יונגען און עס איז געוואָרן אויס טאַנץ.

האָבן זיך די מוידן נישט געהאַט ווּ אַהינצוטאָן אין שטעטל. האָבן זיי אָנגעהויבן צו טראַכטן וועגן אַוועקפֿאָרן פֿון דער היים אין דער גרויסער שטאָט. איז איינע אַוועקגעפֿאָרן צום זמן נאָך לאָדזש און איז דאָרט געבליבן אַ גאַנצן ווינטער. אויף פּסח איז זי צוריקגעקומען און האָט מיט זיך געבראַכט אַ פֿולן קאַסטן מיט וועש און קליידער, מיט אַ ווינטער־מאַנטל און אַ פּאָר שיך מיט אַ פּאָר קאַלאָשן. זי האָט געזאָגט, אַז זי אַרבעט אין אַ גרויסן וואַרן־געשעפֿט, אַ פֿאַרקויפֿערין איז זי דאָרט. אין שטעטל האָט מען גערעדט, אַז זי איז פּשוט אויף אַ שטעל פֿאַר אַ דינסט. און אַנדערע האָבן נאָך ערגערס געזאָגט…

איז חיים פֿישער דערפֿון געוווּיר געוואָרן. איז ער שוין אַרויסגעגאַנגען אין גאַס שלאָגן די וואָס רעדן, איז געוואָרן אַ גרויס גערודער יום־טובֿ אין שולכל, ווּ עס דאַוונען די פֿישערס. איז חיים געקומען פֿון שול אַ בייזער און האָט געשוויגן אַ גאַנצן יום־טובֿ. אַז די מויד האָט זיך געקליבן ווידער צו פֿאָרן קיין לאָדזש, האָט חיים פֿישער געזאָגט, אַז ער וועט זי נישט לאָזן. זי זאָל זײַן אין דער היים. און ווען עס געפֿעלט איר נישט די היים, לאָז זי גיין פֿאַר אַ דינסט, נאָר נאָך לאָדזש וועט ער זי נישט לאָזן. און ער האָט אײַנגעשלאָסן דער מוידס קליידער מיט די וועש, מיט די שיך און די נײַע פּאָר קאַלאָשן. האָט זיך די מויד אַרויסגעגנבֿעט בײַ נאַכט, אַ יונג האָט איר געהאָלפֿן אַרויסצוגנבֿענען דעם קאַסטן מיט די זאַכן. און זי איז אַנטלאָפֿן.

אַ לאַנגע צײַט האָט מען פֿון דער מויד ניט געהערט. אין יאָרן אַרום איז אָנגעקומען פֿון איר אַ בריוו פֿון לאָנדאָן מיט אַ טשעק אויף אַ פּאָר פֿונטן, וואָס די עלטערן האָבן נישט געוווּסט וואָס דאָס איז. אין דעם בריוו שרײַבט זי, אַז זי האָט זיך ניט, גאָט צו דאַנקען, צו באַקלאָגן. עס גייט איר נישט שלעכט. זי איז אין אַ געשעפֿט פֿון ווײַסוואַרג. און דער בעל־הבית איז צו איר גוט. זי האָפֿט נאָך אין גיכן אירע עלטערן צו דערפֿרייען מיט פֿריילעכע נײַעס… זי שטייט אין שידוכים, שרײַבט זי מיט פֿיל־מיינענדיקע פּינטעלעך…

דער פֿאָטער האָט געטראָגן דעם בריוו אין שולכל אַרײַן און האָט אים געגעבן אַלעמען צו לעזן.

איז דורכגעגאַנגען ווידער אַ לאַנגע צײַט, און די „פֿריילעכע נײַעס“ האָבן זיך נישט געהערט. און ווען די עלטערן האָבן זיך שוין געהאַט מיאש געווען דערפֿון, איז אָנגעקומען אויף ראָש־השנה אַ ווּנטשקאַרטע אַזוי גרויס ווי אַ טעלער, מיט אַ שיף און טויבן און אַלערליי געמעלן – און קיין איין וואָרט ניט מער. אין אַ געוויסער צײַט אַרום, אויף אַ פּסח, איז אָנגעקומען אַ טשעק אויף פֿינף פֿונט, אָן אַ וואָרט, דאַן איז באַלד ווידער אָנגעקומען אַ בריוו: „טײַערער טאַטע און טײַערע מאַמע“, און זי שרײַבט, אַז גיין גייט איר גוט, עס פֿעלט איר חלילה קיין זאַך נישט, נאָר איינס פֿעלט איר יאָ – דאָס איז „אַ מאַמעס האַרץ“. עס איז שלעכט צו זײַן צווישן פֿרעמדע מענטשן אַליין, ווי אַ פֿאַרבלאָנדזשעטער שעפּס פֿון דער סטאַדע. און ערשט איצט ווייסט זי ווי

אָפּצושאַצן וואָס עלטערן זענען פֿאַר אַ קינד. אין דער פֿרעמד ווייסט מען דאָס ווי צו שעצן... און זי שרײַבט, אַז ווען זי וואָלט געקענט האָבן אַ נאָענטן מענטשן מיט זיך, וואָלט איר קיין איין זאַך ניט געפֿעלט... אין דער משפּחה האָט מען געוויינט אויף דעם בריוו, ווי צו תּישעה־באָבֿ... נאָר קיין „טײַערע מאַמע" איז שוין נישט געווען, וואָס זאָל באַגיסן דעם בריוו מיט הייסע טרערן. די מוטער איז דורך דער צײַט שוין געשטאָרבן.

אין דער היים, בײַם אַלטן חיים, איז נאָך איבערגעבליבן דעם פֿעטער זרחס, עליו־השלום, אַ מיידל, וואָס דער אַלטער פֿישער האָט נאָך דעם ברודערס טויט צו זיך אין שטוב אַרײַנגענומען און געהאַלטן ווי אַן אייגן קינד. וואָרעם זײַנע אייגענע טעכטער האָט ער שוין געהאַט אויסגעגעבן. און דער אַלטער פֿישער איז געקומען אויף דער עלטער, און קיין נדן פֿאַר דעם ברודערס טאָכטער האָט ער אויך ניט געהאַט, און קיין שידוך פֿאַר דער מויד האָט זיך נישט געמאַכט, האָט מען אַוועקגעשריבן אַ בריוו צו דער שוועסטער אין לאָנדאָן: אַז „די מאַמע, אין ליכטיקן גן־עדן זאָל זי זײַן, לעבט שוין נישט מער און דער טאַטע איז שוין צו אַלט אַליין אַרויסצופֿאָרן צו די אָזערעס נאָך פֿיש... אַז עס וואָלט ווער צוגענומען דעם פֿעטער זרחס טאָכטער, וועלכע איז בײַם טאַטן, וואָלט ער געגאַנגען צום איידעם נאָך קרושנעוויץ. בלויז העלפֿנדיק אים בײַ דער יאַטקע, וואָלט ער זיך פֿאַרדינט זײַן שטיקל ברויט."

איז באַלד אין אַ פּאָר וואָכן אַרום אָנגעקומען אַ בריוו פֿון לאָנדאָן, מיט אַ טשעק אויף פֿונטן, אַז דעם פֿעטער זרחס טאָכטער, דושע, זאָל נישט אַנדערש טאָן, נאָר גלײַך קומען צו פֿאָרן צו איר קיין לאָנדאָן. „זי וועט דאָ, שרײַבט זי, גליקלעך ווערן."

האָט מען דער מויד אײַנגעפּאַקט אַ קאַסטן מיט זאַכן, מושווה געוואָרן מיט נטען דעם פֿורמאַן פֿאַר גנבֿענען די גרענעץ. און נטע האָט געשוואָרן בײַ זײַן „ווײַב און קינד", אַז ער וועט די מויד אָפּהיטן ווי אַן אויג אין קאָפּ ביז איבער דער גרענעץ. און איבער דער גרענעץ וועט ער זי מיטגעבן מיט אַ פּאַרטיע „ליטוואַקעס", וועלכע פֿאָרן נאָך לאָנדאָן.

III

אַז די קוזינע איז אַראָפּגעקומען קיין לאָנדאָן, האָט ראָזע נישט געוווּסט וואָס צו טאָן מיט איר. ראָזע האָט זיך געמאַכט איר כּשר שטיקל ברויט פֿון דעם, וואָס זי איז געווען אַ גאַסן־מיידל, אַ בכּבֿודיק גאַסן־מיידל. קיין פֿרײַנד האָט זי נישט געהאַט, ווייניק באַקאַנטע, אַחוץ איר בעל־הביתטע, די דזשעניטאָרין, אַ גוטע אַלטע אײַרישע פֿרוי, מיט וועלכער ראָזע האָט זיך גוט באַפֿרײַנדט. אָפֿט מאָל איז די גויע אַרויפֿגעקומען צו איר, געגעסן בײַ איר, און ראָזע האָט איר מתּנות געגעבן. די גוטע אײַרישע האָט אַלץ געהאָפֿט, אַז ראָזע וועט אָננעמען דעם אמתן קריסטוס־גלויבן, און ווערן אַ באַפּטיסטין, ווי זי איז אַליין. ראָזעס פּראָפֿעסיע איז איר נישט אָנגעגאַנגען: „יעדן איינעם קומט נישט אָן דאָס שטיקל ברויט לײַכט". נאָר ראָזעס גלויבן האָט איר נישט געלאָזט רוען, און זי האָט אַלץ געהאָפֿט, אַז די שיינע ייִדין וועט ווערן אַרונטערגענומען אונטער קריסטוסעס פֿליגלען און נישט אַנדערש, ווי אונטער זײַנע „באַפּטיסטישע" פֿליגלען.

ראָזע אָבער האָט געזאָגט: טאַקע, זי איז אַ גאַסן־מיידל, אָבער דעם גלויבן פֿון אירע עלטערן וועט זי נישט בײַטן, אַפֿילו ווען מען זאָל איר אַוועקגעבן דעם „קינגס פּאַלאַץ".

אייגנטלעך האָט ראָזע נישט פֿאַרשטאַנען, פֿאַר וואָס עס איז אַזאַ שלעכטע זאַך צו זײַן אַ גאַסן־מיידל. נאָר אַלע האָבן געהאַלטן, אַז אַ גאַסן־מיידל איז אַ שלעכטע און אַ מיאוסע זאַך, האָט זי אויך אַזוי געהאַלטן און זי האָט זיך געהיט דערמיט פֿאַר באַקאַנטע און לאַנדסלײַט. דורך דעם איז זי ניט געגאַנגען אין די גאַסן, ווו זי האָט געקענט באַגעגענען אַ לאַנדסמאַן, זי האָט אויסגעמיטן „ווײַטשעפּל" און דעם גאַנצן „איסטענד", זי האָט גערעדט ענגליש, און געהאַלטן זיך פֿאַר אַ ליידי. אָנטאָן האָט זי זיך געקענט נאָך פֿון דער היים. פֿון שטענדיק

איז זי אַרײַן אין די הויכע גאַסן אַלס „פּיקאָדילי“ – צום אַדמיראַל־סקוועור, געזעסן אין די לאָביס פֿון די האָטעלן. מיט דער צײַט געקראָגן איר שטענדיקע „קונדשאַפֿט“, אַ פּאָר „דזשענטללײַט“, מיט וועלכע זי איז אויסגעגאַנגען אויף סאַפּער נאָר דורך „אַפּוינטמענטס“.

געוווינט האָט זי אין איר אייגן צימער, בײַ איר אײַרישער פֿרײַנדין. קיין מאָל האָט זי קיינעם ניט געבראַכט אַהיים צו זיך אין צימער, אַחוץ אירע פֿרײַנדין־„ליידיס“. די שכנים האָבן אייגנטלעך ניט געוווּסט, מיט וואָס זי באַשעפֿטיקט זיך , פֿון אירע קליידער און מאַנירן האָט מען עס אויף איר אויך נישט אָנגעזען.

צו ערשט האָט זי געהאַלטן איר „קוזינקע“ בײַ זיך, זי איז צוליב דער „קוזינע“ נישט אַרויסגעגאַנגען אין די אָוונטן, און זי האָט זעלבסט־פֿאַרשטענדלעך נישט געזאָגט דער קוזינע מיט וואָס זי באַשעפֿטיקט זיך. אָבער באַלד האָט זיך דאָס אָפּגערופֿן אויף אירע פֿינאַנסן. קיין געלט האָט זי נישט געהאַט, געלעבט ווי יעדער „פּראָלעטאַריער“ פֿון דער האַנט אין מויל. דאַן האָט זי גענומען פֿאַרלירן קונדשאַפֿט. האָט זי פֿאַר דער קוזינע געדונגען אַ באַזונדער צימער ערגעץ ווו אין די ייִדישע געגנטן, און אַליין האָט זי זיך ווײַטער באַשעפֿטיקט מיט איר באַשעפֿטיקונג.

דעם פֿעטער זרחס טאָכטער האָט געפּרוּווט פֿאַרדינען, געגאַנגען אין שאַפּ אַרײַן אַרבעטן. קיין אַרבעט איז ניט געווען, און דאָס וואָס זי האָט יאָ געקענט פֿאַרדינען, האָט ניט געקלעקט אויף איר אויסהאַלטן, און דערבײַ איז די אַרבעט געווען אַזאַ שווערע, אַז זי האָט אין די ערשטע פּאָר וואָכן אויפֿגעגעסן „דאָס גרינע מיידל“, און די „רויטע באַקן“, וואָס זי האָט מיטגעבראַכט פֿון דער היים, זענען בלייך געוואָרן, און די ליפּן גרעבער, און די אויגן אויסגעלאָשן, און אַז ראָזע האָט דערזען, וואָס עס איז געוואָרן פֿון דער קוזינע, איז איר האַרץ צעשניטן געוואָרן.

דערווײַל איז די ייִנגערע אויך געוויר געוואָרן, מיט וואָס די עלטערע באַשעפֿטיקט זיך. קיין גרויסן אײַנדרוק האָט עס אויף איר נישט געמאַכט, דערפֿאַר, וואָס זי האָט נישט געזען קיין אָפּשטויסנדיקס, און האָט נאָר געזען, ווי איר קוזינע וווינט אין אַ פֿײַנער וווינונג, טוט זיך אָן אין זײַדנס, אין אויסגעהאָפֿטענע העמדער, די שענסטע היט, טוט גאָרנישט אַ גאַנצן טאָג און האָט נישט קיין „באָס“ איבער זיך, און דאַרף נישט זיצן אין שאַפּ אין די הייסע זומערטעג – אין אָוונט גייט זי אויס סאַפּער עסן מיט פֿײַנע לײַט וועלכע באַהאַנדלען זי אַזוי פֿײַן, און אַזוי אָנשטענדיק – אַדרבא, דער קוזינעס פּראָפֿעסיע האָט איר אימפּאָנירט, זי איז שטאָלץ געווען, וואָס זי האָט אַ קוזינע אַזאַ „גרויסאַרטיקע ליידי“ – און זי פֿלעגט אָפֿט אַרויסקומען צו איר, זיצן בײַ איר און באַוווּנדערן אירע קליידער, אירע שיך און אירע היט. – ענדלעך האָבן די מיידלעך געוווינט צוזאַמען.

צו ערשט האָט די עלטערע פֿאַרדינט, און די ייִנגערע איז געבליבן אין דער היים. זי האָט זיך אָנגעטאָן אין דער קוזינעס געניצטע קליידער, געגעסן גוט – און באַלד אָנגעהויבן אויסצוזען פֿריש און שיין. דער שאַפּ איז אַוועקגעשוווּמען, ווי אַ בייזער חלום – שוין קיין מאָל נישט צוריקצוקומען. פֿון קיין אַנדער פּרנסה האָט מען נישט געקלערט. עס איז זיך נישט געווען צו וואָס צו נעמען. און קיין פּרנסה האָט נישט אויסגעזען בײַ איר אַזוי גרינג, אַזוי פֿײַן און אַזוי אָנשטענדיק ווי איר קוזינעס... און אַ מאָל האָטביידע מיידלעך געטראָפֿן אויף דער גאַס איינער פֿון ראָזעס פֿאַרערער, אַן עלטערער דזשענטלמאַן שוין – זייער אַן אָנשטענדיקער „דזשענטלמאַן“, ער האָט זיך זייער געפֿרייט מיט רחלען, ראָזעס שוועסטער, אַזוי האָט זי ראָזע פֿאָרגעשטעלט, און ער האָט אָפֿט ביידע „שוועסטער“ אײַנגעלאַדן צו „סאַפּער“ אין „מאָנאָקאָ“. עס איז געווען אַזוי אָנשטענדיק... און ביסלעכווײַז האָט ראָזע מיטגענומען איר קוזינע און אָנגעהויבן איר איבערצוגעבן די סודות פֿון איר פּראָפֿעסיע – ביז מיר האָבן זיי געטראָפֿן אויף פּיקאָדילי, בײַ דעם סקוועור פֿון די טויבן... ביז ראָזע האָט מיטגענומען איר קוזינע אויף דער גאַס און געפֿירט זי אין „קאַפֿע ראָיאַל“.

IV

נאָך דעם ווי זיי זענען אַלע דרײַ אָפּגעזעסן אַ געוויסע צײַט אין „קאַפֿע ראָיאַל“, געטרונקען קאַווע און ליקער, האָט ראָזע געזאָגט צו די ייִנגערע:

– וואָס וועט זײַן דער סוף פֿון זיצן, איך וועל אײַך לאָזן אַליין – איר וועט זיך שוין אַן עצה געבן אָן מיר.

– ניין, ראָזע־לעבן, איך בעט דיך, גיי נישט אַוועק – האָט די ייִנגערע אָנגעכאַפּט די עלטערע בײַ דער האַנט, – איך האָב מורא צו זײַן אַליין.

– מורא, אין לאָנדאָן האָט מען נישט קיין מורא, – האָט די עלטערע געלאַכט – גיי שוין נאַר, בלײַב אַליין מיט אים, ער וועט דיך נישט אָפּבײַסן, דזשענטללײַט האָבן ליב צו זײַן אַליין מיט זייערע ליידיס. „איז'נט סאָ?“ – האָט זי געזאָגט צום יונגן־מאַן אויף ענגליש.

– שור, יו אַר רײַט – האָט דער יונגער־מאַן געשטאַמלט פֿאַרלעגן.

– און פֿריִער געלט, דו הערסט. נישט ווינציקער אַזוי ווי איך האָב דיר געזאָגט, און מאַך נישט מיט אים קיין לאַנגע מעשׂיות. – האָט זי געזאָגט צו דער ייִנגערער אויף ייִדיש, אַז דער דזשענטלמאַן זאָל נישט פֿאַרשטיין…

די ייִנגערע איז רויט געוואָרן, איר האַרץ האָט אָנגעהויבן צו קלאַפּן נאָך העכער: טיק־טאַק, האָט אויף אַלע געקוקט אין קאַפֿעהויז, אויף די געסט, אויף די מיידלעך אַרום די טישן, וואָס זיצן און רייכערן סיגאַרלעך, נאָר נישט אויף איר „באַשערטן“, וואָס איז געזעסן קעגן איבער איר.

דער יונגער־מאַן האָט באַשטעלט נאָך קאַווע, נאָך ליקער, גערעדט האָט ער מיט ראָזען אין ענגליש, וואָס די ייִנגערע האָט האַלב פֿאַרשטאַנען.

– זי איז נישט לאַנג אין לאָנדאָן, און ווייס נאָך נישט ווי אומצוגיין מיט „דזשענטללײַט“ – האָט ראָזע פֿאַרענטפֿערט איר קוזינע פֿאַרן גאַסט.

– אָבער דערפֿאַר איז זי אַ שיינע – האָט דער גאַסט געזאָגט קוקנדיק אויף איר.

– זי איז דאָס שענסטע מיידל פֿון סקווער, – האָט ראָזע געזאָגט, און שטופּנדיק הינטער אַרום איר קוזינע, האָט זי צוגעלייגט אויף ייִדיש:

– דער גוי איז פֿאַרליבט אין דיר. קענסט רײַסן פֿון אים אַ פּאַס, דו גרינע אוגערקע.

אָבער די ייִנגערע איז געבליבן זיצן אַ פֿאַרשעמטע, רויט־טויט מיט אַ קלאַפּנדיק האַרץ און נישט געוווּסט, וואָס צו טאָן און וואָס צו זאָגן.

– זאָל איך רעדן פֿאַר דיר, איך וועל טאַפּן דעם דופּק, אויב עס לוינט זיך, – האָט די עלטערע געזאָגט.

– ראָזע־לעבן, איך בעט דיך – האָט די ייִנגערע אָנגעכאַפּט די עלטערע בײַ דער האַנט און געבעטן זיך, אַז זי זאָל שווײַגן.

– וואָס וועט זײַן דער סוף? עס ווערט דאָך שפּעט, אַז איך וואָלט אַזוי געזאָלט בײַ יעדן גאַסט באַלעמוטשען, מאַכן חנדלעך, וואָלט איך שיין אויסגעזען! איך וואָלט אויף קיין שיך נישט געהאַט!

– ראָזע־לעבן, איך וויל אַהיימגיין, – האָט די ייִנגערע געזאָגט.

– פֿאַר וואָס?

– איך ווייס נישט פֿאַר וואָס, איך האָב מורא.

– פֿאַר וואָס האָסטו מורא?

– איך ווייס נישט, איך האָב מורא.

– עס איז נישט שיין צו באַליידיקן אַ גאַסט, ער האָט געלט געספּענדעט.

– מײַן פֿרײַנדין איז קראַנק, פֿילט זיך ניט מיט אַלעמען – דער דזשענטלמאַן וועט דאָך מיט מיר בלײַבן – האָט זי זיך געווענדט מיט אַ פֿאַרשאַרט שמייכעלע צום גאַסט.

– אַז די פֿרײַנדין וועט נישט אײפֿערזיכטיק זײַן – האָט דער „דזשענטלמאַן" געזאָגט.

– מײַן פֿרײַנדין איז נישט קיין אײפֿערזיכטיקע – האָט ראָזע געלאַכט, – ס'וואַר? נאַ, נעם די שליסל און גיי אַהיים – גיט זי איבער דער קוזינע די שליסל – איך וועל זיך באַלד מיט אים אָפּפּאַרטיקן – גיט זי צו צו דער ייִנגערער אויף ייִדיש...

שפּעטער, אַז ראָזע איז צוריקגעקומען אין וווינונג, ווי זיי האָבן געוווינט, האָט זי אַרויסגעוואָרפֿן פֿון זײַדענעם זאָק אַ פּאַפּירענעם פֿינף־פֿונט־שטיק און האָט עס צוגעוואָרפֿן צו דער ייִנגערער.

– נאַ זעסט, וואָס איך האָב אַרויסגעקריגן פֿון דעם הונט.

די ייִנגערע איז נישט געשלאָפֿן. זי איז געלעגן אויפֿן בעט אַן אָנגעטאָנענע, מיט די צעפּלאָשעטע האָר. זי האָט געלאָזט פֿאַלן דעם פֿינף־פֿונט־שטיק און איז רויט געוואָרן.

– נאַ, נעם צו, עס איז דײַן געלט.

די ייִנגערע איז נאָך מער רויט געוואָרן.

– מײַן? – האָט זי געשמייכלט.

– יאָ, איך בין געגאַנגען פֿאַר דיר.

די ייִנגערע האָט געשוויגן.

– פֿאַר וואָס ביסטו נישט געגאַנגען מיט אים? „אַ נײַס דזשענטלמאַן" געווען.

– ער איז מיר נישט געפֿעלן, – האָט די ייִנגערע געזאָגט.

– נאַר איינע, דו האָסט דען חתונה מיט אים? ביסט זיך משדך מיט אים, צי וואָס? הײַנט קענסטו אים, מאָרגן נישט. וואָס אַרט עס דיך?

די ייִנגערע האָט געשוויגן.

– ווייסטו וואָס, די באַשעפֿטיקונג איז נישט פֿאַר דיר, – זאָגט ראָזע, אויסטוענדיק זיך די זאָקן, – צו דער באַשעפֿטיקונג באַדאַרף מען האָבן אַ גאַנץ אַנדערן סאָרט כאַראַקטער. מען באַדאַרף וויסן ווי דערמיט זיך אומצוגיין, אַזוי ווי איך. איך האָב מורא, אַז דו וועסט עס קיין מאָל נישט קענען.

די ייִנגערע האָט געשוויגן.

– דו כּלהסט זיך צו פֿיל מיט זיי, אַזוי ווי עס וואָלט געווען דײַן חתן. איך וואָלט זיך דורך דער צײַט מיט דרײַ אָפּגעפּאַרטיקט – זאָגט די עלטערע, אויסטוענדיק דעם צווייטן זאָק פֿון פֿוס.

– נו, איך הייב דאָך ערשט אָן, איך וועל זיך אַוודאי צוגעווינען, פֿאַרענטפֿערט זיך די ייִנגערע.

– איך האָב מורא, אַז נישט, צו דעם באַדאַרף מען האָבן אַ גאַנץ אַנדער סאָרט כאַראַקטער... – זאָגט די עלטערע, אויסטוענדיק זיך דאָס קלייד.

V

אין די נעקסטע פּאָר וואָכן האָט ראָזע טאַקע איר קוזינע נישט מיטגענומען צו איר באַשעפֿטיקונג. די מיידלעך האָבן געוווינט צוזאַמען, געגעסן צוזאַמען. דושע האָט אָנגעטאָן ראָזעס האַלקעלעך און בלוזקעלעך און ראָזע האָט איר געגעבן קליינגעלט. ראָזע האָט זיך ווידער באַשעפֿטיקט בײַ איר באַשעפֿטיקונג, אַרויסגעגאַנגען יעדן אָוונט צו אירע באַשטעלונגען. איז נישט געווען קיין „באַשטעלונגען", איז זי געגאַנגען אויפֿן סקוועיר זוכן באַשעפֿטיקונג, וואָס זאָל איר און איר קוזינע געבן אויף חיונה. די קוזינע האָט גאָרנישט נישט געטאָן. בײַ טאָג האָבן די מיידלעך זיך געקאָכט, גענייט, אויפֿגעהאָפּטן זיך שיינע, געשטיקטע וועש. זיי פֿלעגן זיך דערציילן

מעשׂיות פֿון דער היים, לאַכן און פֿרייען זיך, אָבער ביידע האָבן געבענקט נאָך עפּעס – נאָך וואָס, האָבן זיי אַליין נישט געוווּסט. אַ מאָל פֿלעגט מען אויך רעדן וועגן ראָזעס באַשעפֿטיקונג. ראָזע האָט איר דערציילט פֿון די „דזשענטללײַט“, מיט וועלכע זי האָט נעכטן געגעסן סאַפּער און נישט איין מאָל געמאַכט צוזאַמען דאָס געלעכטער פֿון זיי, דערציילנדיק דערבײַ די אינטימסטע זאַכן, אָן זיך עפּעס צו זשענירן, צו פֿאַרשעמען זיך, אָדער צו פֿילן, אַז זי זאָגט עפּעס נישט שיינס…

צי דערפֿאַר, וואָס דושען איז פּריקרע געווען צו לעבן אויף ראָזעס חשבון, צי צוליב אַנדערע אורזאַכן – ווער קען וויסן? דושען האָט זיך פֿאַרגלוסט צו גיין צוריק צו דער אַרבעט אין שאַפּ. און אַז ראָזע האָט געהערט דערפֿון, האָט זי געזאָגט צו איר:

– וואָס פֿאַלט דיר אײַן? דאָס געזונט און לעבן אַוועקלייגן פֿאַר צוועלף שילינג אַ וואָך? וואָס וועסטו האָבן דערפֿון?

די ייִנגערע האָט געשוויגן אַ ווײַלע, דאַן האָט זי זיך אָפּגערופֿן מיט האַרצקלאַפּונג:

– ראָזע, ווייסטו וואָס איך וועל דיר זאָגן… – און האָט אָפּגעהאַקט.

– וואָס ווילסטו זאָגן?

– איך גלוסט אויך נישט צו גיין צוריק אין שאַפּ.

– ווער הייסט דיר דען? – זאָגט די עלטערע און שווײַגט.

– און וואָס דען וועל איך טאָן?

– וואָס זאָלסטו טאָן?

און דאַן האָט דאָס געשפּרעך זיך אָפּגעהאַקט.

אין אַ פּאָר טעג אַרום, האָט ראָזע געקראָגן אַ באַשטעלונג פֿון אַן אַלטן באַקאַנטן, אַ „סטעדי קאָסטאָמער“ אויף אַ „ראַנדעוווּ“. דער „סטעדי קאָסטאָמער“ האָט זי געבעטן, אַז זי זאָל מיטברענגען אירס אַ פֿרײַנדין, וואָרעם ס׳וועט זײַן נאָך אַ „דזשענטלמאַן“, אַ פֿײַנער מאַן, זײַנס אַ פֿרײַנד. זיי וועלן זיך אַלע טרעפֿן אין דער „לאָבי“ פֿון אַ באַוווּסטן האָטעל. די פֿרײַנדין, האָט דער „סטעדי קאָסטאָמער“ געבעטן, זאָל זײַן אַ „נײַס לוקינג גוירל“, וואָס קען זיך „ביהייוון“ אין אַ „סאָסײַטי“. די פּאַרטי וועט האָבן סאַפּער צוזאַמען אין אַ פֿײַנעם פּלאַץ. לאַנג האָט ראָזע געקלערט וועמען מיטצונעמען. דושע האָט געוווּסט פֿון דער פּאַרטי. דושע האָט געהאָלפֿן ראָזען זיך אָנצוטאָן צו אָט דער „פּאַרטי“. מיט איר האָט זיך ראָזע מישבֿ געווען, וועלכע קלייד זי זאָל אָנטאָן, ווי אַזוי זי זאָל פֿאַרלאָקן אירע האָר, ווי אַזוי זי זאָל דראַפּירן אירע שאַלן. אָנטוענדיק זיך, האָט ראָזע גערעדט צו זיך:

– וועמען נעמט מען דאָס מיט?

האָט זיך דושע אָפּגערופֿן אין דער שטיל, האַלב מיט געלעכטער און האַלב שעמעוודיק:

– אַז דו וואָלטסט געוואָלט, וואָלט איך מיטגעגאַנגען.

– דו? – האָט זיך געוווּנדערט ראָזע – עס איז נישט פֿאַר דיר.

– פֿאַר וואָס? – האָט געפֿרעגט די יונגע דושע און איז רויט געוואָרן.

– מען דאַרף זיך קענען מיט דעם אומגיין. עס איז נישט פֿאַר דײַן כאַראַקטער.

– דו מיינסט פֿאַר דענצמאָל?.. איך בין געווען אַ גרינע, איך האָב נאָך ניט געוווּסט – האָט דושע געזאָגט.

– אַז דו ווילסט דווקא מיטגיין, קום – האָט ראָזע געזאָגט – נאָר מאַך עס שנעל, זיי וואַרטן שוין אויף אונדז.

– ראָזע „דיער“ – איז דושע אַרויפֿגעפֿאַלן אויף ראָזעס האַלדז און האָט זי אָנגעהויבן צו קושן און צו האַלדזן.

– מען דאַרף זיך אָבער אָנטאָן אַזוי, אַז זיי זאָלן די כּפּרה ווערן – זאָגט ראָזע און האָט אָנגעהויבן אַרויסצושלעפּן פֿון אירע קאַסטנס אַלע אירע באַהאַלטענע אוצרות, זײַדענע קאָלירטע אונטערקליידלעך, קליידער אין פֿאַרשיידענע פֿאָרמען און מאָדעס: געהאָפֿטענע שפּיצן, בראַסלעטן, אוירינגלעך, פּאַסקעס – און פֿון דעם אַלעמען אויסגעפּוצט דושען אַזוי, אַז זי האָט טאַקע אויסגעזען, אַז מען האָט געקענט „פֿאַר איר די כּפּרה ווערן“...

דער „סטעדי קאָסטאָמער“ האָט מיטגעבראַכט אַ פֿרײַנד, אַ יונגן־מאַן. אַלע פֿיר האָבן זיך באַגעגנט אין דער „לאָבי“ פֿון האָטעל. ראָזע האָט באַקענט דושע מיטן יונגן־מאַן און אַליין האָט זי גענומען איר „סטעדי קאָסטאָמער“ אונטערן אָרעם, דענקענדיק, אַז די צוויי הינטער זיי, דושע מיטן יונגן־מאַן, וועלן זיך שוין אַן עצה געבן אַליין. ערשט בײַם עסן האָט זיך ווידער אַרויסגעוויזן, אַז דושע הייבט ווידער אָן אירע שטיק... זיצט בײַם טיי ווי אַ כּלה־מיידל, האַלט דעם קאָפּ אַראָפּגעבויגן צו דער ערד, גנבֿעט בליקן צום יונגן־מאַן. אַנשטאָט זי זאָל אים קוקן אין די אויגן און לאַכן, שעמט זי זיך פֿאַר אים. ווערט רויט, בלייך... ענטפֿערט ניט...

דעם יונגן־מאַן, זעט אויס, איז דאָס קליין־שטעטלדיקע כּלה־שפּילן פֿון דעם גאַסן־מיידל געפֿעלן און ער האָט אויך מיטגעהאָלפֿן שפּילן דאָס חתן־כּלה־שפּיל, ראָזען איז עס נישט געפֿעלן, אָבער זי האָט זיך נישט געקענט העלפֿן. זי האָט געווונקען צו דושען, געשטופּט זי, האָט געברומט צו איר אין ייִדיש. און דושע האָט געטאָן דאָס איריקע, האַלטנדיק דעם קאָפּ אַראָפּגעבויגן צו דער ערד, פֿאַרשעמט, מעשׂה כּלה, נאָר שיקנדיק גנבֿישע בליקן אויפֿן יונגן־מאַן.

באַלד, אָבער, האָט ראָזע אָן זיי פֿאַרגעסן. זי איז שוין געווען האַלבלעך שיכּור און פֿאַרנומען מיט איר „סטעדי קאָסטאָמער“. און אַז מ׳האָט געהאַלטן בײַם אַוועקגיין, האָט ראָזע גענומען איר „סטעדי קאָסטאָמער“ אונטערן אָרעם און איבערלאָזנדיק די צוויי הינטער זיך, האָט זי געזאָגט מיט אַ קאָקעטיש שמייכעלע:

– זיי וועלן זיך שוין אַן עצה געבן אָן אונדז.

נאָר דושע האָט אויפֿגעהויבן אירע אויגן און אָנגעקוקט ראָזען מיט אַזאַ געבעט, מיט אַזאַ פֿאַרצווייפֿלטן בליק, ווי ראָזע וואָלט זי איבערגעלאָזט אין דער טויטנשטוב פֿון אַ געפֿענקעניש.

– וואָס איז?

– ראָזע־לעבן! – האָט זיך דושע אָנגעהויבן צו בעטן.

– הייבסט שוין ווידער אָן צו פֿאַרשעמען מיך פֿאַר מענטשן? האָסט נישט באַדאַרפֿט אָנהייבן... פֿאַרטרײַבסט מיר אַלע „קאָסטאָמערס“... – האָט ראָזע געזאָגט בייז.

דושע האָט געהאַלטן דאָס פּנים אַראָפּגעלאָזן צו דער ערד.

– אַ, קום! זיי וועלן זיך שוין אַן עצה געבן אָן אונדז – האָט געזאָגט ראָזע און איז אַוועקגעגאַנגען, איבערלאָזנדיק דושען מיטן פֿרעמדן יונגן־מאַן אַליין...

אויפֿן צווייטן טאָג, ווען ראָזע איז שפּעט אַהיימגעקומען אויף איר וווינונג, האָט זי געפֿונען דושען ליגן אין בעט, מיט דער קאָלדרע איבערגעצויגן איבערן קאָפּ און וויינענדיק. האָט זיך ראָזע דערשראָקן, איז צוגעלאָפֿן צו איר, זיך אַוועקגעזעצט בײַם ראַנד פֿון בעט און אַרומגענומען דושען.

– וואָס איז דיר, וואָס? ביסט נישט געזונט?

דושע האָט נישט געזאָגט קיין איין וואָרט, נאָר איַינגעגראָבן איר פנים אין ראָזעס ברוסט און געוויינט, און געוויינט...

– ראָזע... ראָזע־לעבן...

– וואָס איז דיר געשען?

דושע האָט געהאַלטן אָבער אין איין כליפּען:

– ראָזע... ראָזע־לעבן...

– איך האָב דיר באַלד געזאָגט, אַז עס איז נישט פֿאַר דיר. די באַשעפֿטיקונג איז נישט פֿאַר דײַן כאַראַקטער, און דו האָסט מיר נישט געוואָלט פֿאָלגן... – האָט ראָזע געזאָגט מיט אַ פֿאָרוווּרף.

דושע האָט אַ מינוט געשוויגן, דאַן האָט זי זיך אָפּגערופֿן, אין טרערן, נאָך טיפֿער, טיפֿער אײַנגראָבנדיק איר קאָפּ אין ראָזעס בריסטן.

– ראָזע־לעבן... איך האָב דיר עפּעס וואָס צו זאָגן...

– וואָס?

– איך האָב אים ליב – האָט דושע אַרויסגעוויינט.

– וועמען? – האָט זיך ראָזע געוווּנדערט.

– אַלעקסן...

– ווער איז אַלעקס? – וווּנדערט זיך ראָזע.

– דער יונגער־מאַן, וואָס דײַן פֿרײַנד האָט געבראַכט.

– אַ, דאָס איז אַלץ? – האָט ראָזע געלאַכט – אַהאַ, דאָס איז אַלץ... כאַ־כאַ־כאַ!

דושע האָט זי אָנגעקוקט פֿאַרוווּנדערט:

– פֿאַר וואָס לאַכסטו?

– פֿאַר וואָס איך לאַך? – זאָגט ראָזע, – אונדזערס איינע טאָר נישט ליב האָבן. דאָס איז גוט פֿאַר „גוירלס“... אונדזערס איינע האָט ניט קיין צײַט זיך אַרײַנצולאָזן אין אַזעלכע זאַכן – הײַנט דאָ, מאָרגן אויס. צו פֿיל זיך אַרײַנצולאָזן מיט איינעם איז נישט גוט.

דושע איז שטיל געוואָרן און טרויעריקער, און זי האָט אָנגעקוקט ראָזען.

– איך האָב אויך אַ מאָל ליב געהאַט, נאָר דאָס איז שוין געווען אַזוי לאַנג... – האָט זי געזאָגט ציִענדיק זיך פֿאַר שלעפֿעריקייט.

און אַז דושע האָט זי ווידער אָנגעקוקט מיט אירע גרויסע אויגן, האָט זי צוגעלייגט:

– איך האָב דאָך דיר געזאָגט, אַז די באַשעפֿטיקונג איז נישט פֿאַר דיר. בײַ דער באַשעפֿטיקונג טאָר מען נישט ליב האָבן – אַנישט, קומט גאָרנישט אַרויס דערפֿון.

דושע איז געבליבן זיצן אויפֿן בעט, אירע צוויי אויגן האָבן ערגעץ ווו געקוקט פֿאַרקלערט...